

Mnenje Odbora regij – Strateške smernice za trajnostni razvoj akvakulture EU

(2014/C 114/08)

I. POLITIČNA PRIPOROČILA**ODBOR REGIJ**

1. pozitivno sprejema sporočilo Evropske komisije z naslovom Strateške smernice za trajnostni razvoj akvakulture EU, pri tem pa poudarja, da bi morala zaradi odziva na prihodnje izzive glede prehrane, naravnih virov in ozemlja proizvodnja v akvakulturi veljati za strateško (kot to velja za proizvodnjo v drugih primarnih sektorjih);
2. poudarja pomen modre rasti in ponavlja, da je nujno potrebna strategija za trajnostni razvoj akvakulture na evropski ravni, če naj v skladu s strategijo Evropa 2020 za oživitev gospodarstva EU dosežemo cilje glede zaposlovanja in povečanja proizvodnje v sektorju;
3. se zavzema za to, da je ključni cilj smernic zmanjšanje nezakonitega, neprijavljenega in zakonsko neurejenega ribolova s pristopom upravljanja na več ravneh;
4. želi spomniti, da je akvakulturo že podprl v več sprejetih mnenjih in zahteval, da se to politiko prizna kot politiko ter da se jo v zadostni meri financira in spodbuja, da bi lahko postala močna alternativa običajnemu ribolovu. Zato bi Odboru morali priznati vlogo temeljnega partnerja za spodbujanje te politike;
5. opozarja, da po ocenah Organizacije Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (FAO) trenutno 47 % vseh rib, namenjenih človeški prehrani, izvira iz akvakulture, in obžaluje dejstvo, da proizvodnja v akvakulturi EU predstavlja zgolj 2,3 % svetovne proizvodnje po obsegu in 4 % po vrednosti ⁽¹⁾;
6. izraža globoko zaskrbljenost zaradi dejstva, da mora Evropa, ki je bila nekoč prva v proizvodnji gojenih rib, zdaj uvažati več kot 60 % vseh proizvodov iz akvakulture, čeprav ima na ozemlju EU vse možnosti za proizvodnjo te hrane, ki bi zagotovila delovna mesta njenim državljanom in spoštovanje najvišjih standardov;
7. priznava, da je treba razviti potencial akvakulture in sektor, ki stagnira, spremeniti v cvetočo gospodarsko panogo;
8. pozdravlja priznanje potrebe po zmanjšanju razkoraka med količino ribjih proizvodov, ki se porabijo na trgu EU, in količino ribiškega ulova v EU, ter priznanje vloge, ki jo mora imeti sektor akvakulture pri doseganju tega cilja;
9. poudarja, da je v evropskem okviru trajnostni razvoj postal nujni pogoj vseh prizadevanj za socialno-ekonomsko rast, v katerega se – sektor po sektorju – usmerjajo politične pobude in viri;
10. meni, da ima trajnostni razvoj akvakulture strateški pomen, če se upoštevata neposreden interes vseh regij in lokalnih skupnosti (tudi tistih, ki niso ob morju) ter medsebojna odvisnost okoljskih politik, kakovosti voda (morja in celinskih voda), pa tudi gospodarske uspešnosti panoge;
11. opozarja, da evropska akvakultura ni enoten sektor, ampak se v njej uporabljajo raznolike tehnike gojenja, kot so na primer zaprti in odprti, ekstenzivni ali intenzivni sistemi, da se izvaja na kopnem, v jezerih, ribnikih, v močvirjih ali bazenih, v bližini obale ali na odprtem morju ter zajema gojenje sladkovodnih in morskih rib in rakov od mrzlih skandinavskih voda do zmerno toplih voda južne Evrope. Ne glede na te razlike je treba evropsko akvakulturo podpreti, da postane konkurenčen in cenjen gospodarski sektor ter vir delovnih mest, znanja in ponosa na lokalni ravni;

⁽¹⁾ Facts and Figures on the Common Fisheries Policy 2012 (Dejstva in številke o skupni ribiški politiki 2012).

12. ugotavlja, da bo potrebna komunikacijska kampanja, ki bo to bogastvo in raznolikost izpostavila ter obenem ponudila večjo preglednost tudi glede označevanja proizvodov akvakulture, da bi lahko razlikovali med proizvodi iz intenzivnega gojenja in tistimi iz gojenja, ki bolj upošteva naravne pogoje (npr. bazeni v morju ipd.);
13. izraža zamisel, da bi EU morala prevzeti vodilno vlogo v razvoju ekoloških in trajnostnih metod ribogojstva, pri tem pa odpreti vrata „modri revoluciji“ z uporabo inovativnih tehnologij in sistemov za proizvodnjo, prehrano, razvoj mladice in pobiranje rib, razvitih v EU;
14. deli zaskrbljenost zaradi stagniranja proizvodnje v akvakulturi EU, ki še vedno ne izkorišča dovolj konkurenčne prednosti, ki jo ima zaradi visoke kakovosti ter higienskih standardov evropskih ribjih proizvodov;
15. priporoča, da EU ohrani najvišjo raven nadzora in jamstva tudi za uvožene proizvode iz akvakulture, ki so pogosto surovina za nadaljnjo predelavo v evropskih podjetjih, in zagotovi standardiziran okvir zdravstvenih, higienskih, delovnih in okoljskih pogojev za uvožene proizvode in proizvode, „izdelane v EU“;
16. opozarja na pozitivne ekonomsko-socialne posledice, ki jih utegne imeti daljše obdobje rasti panoge akvakulture (in z njo povezanih proizvodnih sektorjev), če upoštevamo možnost, da se tako zadosti vse večjemu domačemu povpraševanju, za pokritje katerega je te proizvode zdaj treba uvažati, in se sproži proces vse večjega zaposlovanja v Evropski uniji;
17. želi pohvaliti zavezanost, ki jo kaže Komisija za začetek prostovoljnega procesa sodelovanja, ki pomeni sodelovanje držav članic v pripravi večletnih nacionalnih strateških načrtov, vendar priporoča, da priprava kazalnikov za merjenje napredka ne sme pomeniti pretiranega upravnega bremena za podjetja in lokalne organe;
18. obžaluje, da sporočilo ne omenja vloge, ki bi jo lahko imele lokalne in regionalne oblasti pri spodbujanju trajnostnega razvoja akvakulture, npr. s podpiranjem seznanjanja s proizvodi iz akvakulture prek programov obveščanja v šolah ter s spodbujanjem porabe lokalnih in sezonskih proizvodov (kratka dobavna veriga);
19. priporoča, da se prispevek regij, ki imajo v nekaterih državah članicah pristojnosti na področju gospodarskega razvoja, upošteva v predlaganem svetovalnem svetu za akvakulturo;
20. se strinja s pomenom, ki bi ga za trajnostni razvoj akvakulture lahko imelo spoštovanje zakonodaje EU na področju okolja, javnega zdravja, varstva potrošnikov in okoljske trajnosti – na njeni osnovi morajo biti skladno pripravljeni tudi skupni cilji večletnih nacionalnih strateških načrtov;
21. podpira tudi zahtevo, da se čim bolj podpre izvajanje okoljske zakonodaje EU brez nepotrebnih obremenitev za akterje v tem sektorju; v tem smislu utegne biti ključno ravno znanje samih proizvajalcev ter lokalnih in regionalnih oblasti v svetovalnem svetu za akvakulturo;
22. poudarja pomen, ki ga je imelo posvetovanje z zainteresiranimi stranmi, in upa, da bo do njega znova prišlo do konca leta 2017, v okviru predvidene srednjeročne ocene nacionalnih načrtov;
23. se strinja s prednostnimi izzivi, ki jih je opredelila Komisija, in ustreznimi smernicami, ki se osredotočajo na potrebo po: a) zmanjšanju upravnih obremenitev, b) lažjemu dostopu do prostora in vode, c) povečanju konkurenčnosti tega sektorja in d) zagotavljanju enakih konkurenčnih pogojev z izkoriščanjem konkurenčnih prednosti, ki jih ima akvakultura EU;
24. opozarja, da več kot 90 % dejavnosti akvakulture izvajajo mala in srednja podjetja, katerih skupna donosnost in trajnostni razvoj sta odvisna od preglednosti, učinkovitih upravnih postopkov in predvidljivosti. Brez jasnega okvira gospodarski subjekti ne morejo sprejemati utemeljenih odločitev glede vlaganja in širjenja svoje dejavnosti, ki bi ustvarilo nova delovna mesta in povečalo proizvodnjo;

Poenostavitev upravnih postopkov

25. obžaluje dejstvo, da ovire odpiranju novih gojilnic v akvakulturi, ugotovljene že v sporočilu iz leta 2002 in povezanem mnenju OR, ne samo ostajajo, ampak še bolj otežujejo dostop do te gospodarske dejavnosti. Žalostno dejstvo, da postopek za izdajo dovoljenja za novo gojilnico v akvakulturi v povprečju traja dve do tri leta (v primerjavi s samo 6 meseci, kolikor je za to potrebno na Norveškem, ki je vodilni evropski proizvajalec v tem sektorju), odvrča številne potencialne podjetnike in celotno EU postavlja v slabši položaj v razmerju do svojih tekmecev na svetovni ravni. Vse bolj se zdi potrebna zakonodaja, ki bi zmanjšala povprečno trajanje postopka in razlike med državami članicami;

26. poziva Komisijo, naj v strateških smernicah upošteva največji trajnostni donos;

27. podpira možnost, da Komisija na podlagi podatkov, ki jih zberejo države članice, sodeluje z zadevnimi javnimi organi, da bi opredelila najboljše prakse in možnosti za izboljšanje upravne učinkovitosti; takšna analiza bi se lahko uporabila tudi v postopkih glede dodeljevanja sredstev EU za podjetja v akvakulturi;

28. opozarja, da je v Evropi podeljevanje dovoljenj za ribogojnice in podpore za mala in srednja podjetja v akvakulturi, ki delujejo na nekem ozemlju, pogosto v pristoynosti lokalnih in regionalnih oblasti. Lokalnim in regionalnim oblastem, ki se po eni strani soočajo s strogimi predpisi o varstvu okolja ter pritiski okoljskih nevladnih organizacij in turistične industrije, po drugi strani pa z gospodarskim pešanjem tradicionalnega ribolova in povečanjem brezposelnosti, bi bile jasne smernice za trajnostni razvoj evropske akvakulture samo v korist;

29. ugotavlja, da lahko lokalne in regionalne oblasti pomembno prispevajo tudi pri spodbujanju dobrih upravnih praks, od posredovanja informacij, ki jih morajo države članice zbrati do konca 2013, naprej;

Zagotavljanje trajnostnega razvoja in rasti akvakulture prek usklajenega prostorskega načrtovanja

30. ugotavlja, da se zdi akvakultura zaradi onesnaževanja običajno ranljivejša od ribolova, zato je pomembno države članice spodbuditi, da pripravijo „načrte tveganja“ in „načrte vpliva“, ki obravnavajo notranje območje, teritorialno morje in obalni pas; takšni načrti bi se lahko posredovali Evropski agenciji za pomorsko varnost, vsebovati pa bi morali informacije glede infrastrukture in načinov uporabe, ki lahko vplivajo na kakovost voda, sprejetih ukrepov za blažitev, kampanj spremljanja, novih velikih projektov in podobno;

31. priznava, da bi imel sektor akvakulture koristi od usklajenega prostorskega načrtovanja, ki je tudi v morskem okolju nepogrešljivo za zmanjšanje konfliktov med različnimi načini rabe, ki se prekrivajo, za povečanje njihove trajnosti, zmanjšanje negotovosti, olajšanje naložb in pospešitev razvoja podjetij v akvakulturi;

32. priporoča, da se čim bolj izkoristi možnost, da se v fazo prostorskega načrtovanja vključijo obalne akcijske skupine, ki lahko omogočijo vključevanje lokalne skupnosti v načrtovanje in upravljanje virov, saj posredujejo stališča velikega števila lokalnih deležnikov;

33. poudarja pomen sodelovanja med akvakulturo in ribolovom, saj njun sinergičen razvoj prinaša koristi podjetjem, obalnim in otoškim skupnostim, če upoštevamo, da bi delovne enote, ki opuščajo ribolov, lahko našle svoje mesto v cvetoči panogi akvakulture; poleg tega lahko tudi sinergično sodelovanje med akvakulturo ter predelovalno in tržno dejavnostjo prinese dodano vrednost proizvodom iz akvakulture;

34. poziva Komisijo, naj od držav članic zahteva, da pri pripravi večletnih nacionalnih strateških načrtov poglobljeno analizirajo posledice za podjetja v akvakulturi, ki delujejo na obalnem pasu, merila blazitve učinkov in nadomestne ukrepe, ki bi lahko koristili tem podjetjem;

35. se strinja s pomenom, ki ga ima lahko določanje najprimernejših območij za sladkovodno akvakulturo, v upanju, da je med dobrimi nacionalnimi praksami, ki naj bi jih opredelile države članice, nekaj takih, ki se nanašajo na sladkovodno akvakulturo;

36. se strinja z možnostjo, da se upravna obremenitev za podjetnike zmanjša, pri tem pa v postopku prostorskega načrtovanja vrednoti okoljske vplive podjetij v akvakulturi;

37. izraža upanje, da je v strateških smernicah mogoče upoštevati tudi pomen, ki ga ima lahko pri usklajenem načrtovanju obalnega pasu izkoriščanje območij somornice (močvirja in lagune), ki lahko precej prispevajo k socialno-ekonomski trdnosti v času krize, pa tudi k povečanju proizvodnje v akvakulturi EU;

Povečanje konkurenčnosti akvakulture EU

38. se strinja z oceno glede koristi, ki bi jih lahko imela podjetja v akvakulturi od učinkovitejše organizacije trga in bolj strukturirane organizacije proizvajalcev v akvakulturi;

39. poziva Komisijo, naj se še naprej neposredno posvetuje z organizacijami proizvajalcev, ki se ukvarjajo z akvakulturo, da bi se ugotovile največje ovire za razvoj, s katerimi se soočajo te organizacije, in mehanizmi za njihovo reševanje, če so bili uporabljeni;

40. meni, da so načrti za proizvodnjo in prodajo, ki jih vnaprej pripravijo organizacije proizvajalcev, izbrani instrumenti za izboljšanje konkurenčnosti podjetij v akvakulturi (skupaj s sektorskimi in medsektorskimi sporazumi ter politikami blagovnih znamk) in za učinkovit odziv na vse večja pričakovanja potrošnikov glede kakovosti in raznolikosti živil;

41. poudarja vlogo, ki jo imajo lahko lokalne in regionalne oblasti in njihove agencije (ki delujejo na področju raziskav in eksperimentiranja), tako pri spodbujanju tržno usmerjenih raziskav, inovacij in prenosa znanja kot pri podpori državam članicam pri spodbujanju in izvajanju sinergij med različnimi nacionalnimi raziskovalnimi programi;

42. želi spodbuditi Komisijo, naj še naprej posveča veliko pozornost resnemu problemu, ki ga za ekstenzivno akvakulturo in biotsko raznolikost predstavljajo ptice in druge vrste živali, ki se hranijo z ribami (npr. evropska vidra), oceni pa naj tudi učinkovitost posebnih odstopanj, ki jih lahko sprejmejo države članice glede izvajanja direktive o pticah in o habitatih; poleg tega bi bilo treba tudi takoj preučiti, ali je stroga zaščita „problematičnih vrst živali“, ki se hranijo z ribami, na nekaterih območjih sploh še v skladu z zakonodajo EU, da bi lahko na podlagi spremenjene klasifikacije zlahka upravičili potrebne izjeme v državah članicah;

43. meni, da je zelo primerno, da države članice ter lokalne in regionalne oblasti podpirajo in razvijajo programe za izobraževanje in poklicno usposabljanje, prilagojene potrebam trga za akvakulturo. Posredovati bi morale tudi ugotovitve o dejanski ponudbi in sprejetih poteh razvoja;

44. glede prenosa znanja, dobrih praks in inovacij meni, da bi Komisija lahko ukrepala bodisi z vzpostavitvijo predvidenega evropskega observatorija za trge bodisi s spodbujanjem držav članic, naj prihodnje operative programe usmerijo v širšo podporo podjetjem v akvakulturi (zlasti kolektivnim podjetjem), ki izvajajo projekte prenosa znanja in inovacij;

Spodbujanje enakih konkurenčnih pogojev za gospodarske subjekte EU z izkoriščanjem njihove konkurenčne prednosti

45. priznava potrebo, da dobijo potrošniki točne podatke o kakovosti vseh proizvodov iz akvakulture, evropske in neevropske; pravilno informiranje lahko samo okrepi konkurenčnost sektorja;

46. meni, da je primerno, da glede označevanja in prostovoljnih shem certificiranja večletni nacionalni strateški načrti zagotovijo posodobljen okvir in obsežno oceno stanja tehničnega razvoja, obenem pa spodbujajo poenotenje na ravni EU;

47. izraža upanje, da se v strateških smernicah za trajnostni razvoj akvakulture v EU lahko poudari vloga, ki jo organizacije proizvajalcev in obalne akcijske skupine lahko imajo pri celostnem spodbujanju proizvodnje v akvakulturi in območij, na katerih se ta proizvodnja lahko opravlja. Pri teh ciljeh lahko regije konkretno sodelujejo;

48. meni, da bi morale države članice glede sledljivosti proizvodov in kratkih proizvodnih verig za živila upoštevati pozitivne pretekle izkušnje kmetijskega sektorja in spodbujati njihovo uporabo v podjetjih v akvakulturi, da se poveča njihova konkurenčnost;

49. ocenjuje, da bi bilo treba lokalne načrte za upravljanje ribolova obravnavati tudi z vidika sinergije s sektorjem akvakulture, saj se nanašajo tudi na teme, kot so gojišča, sezonska proizvodnja, oskrba trga, delovne enote, ki zapuščajo ribiški sektor ipd.;

50. poudarja pomen tega, da se kar največja pozornost posveti spodbudi, ki jo za rast tega sektorja lahko pomeni stalno naraščanje povpraševanja po ekoloških proizvodih;

51. se strinja z razdelitvijo ciljev (države članice, Komisija, svetovalni svet za akvakulturo); meni, da bi med cilje za države članice lahko uvrstili tudi upoštevanje lokalnih javno-zasebnih partnerstev, iz katerih nastanejo obalne akcijske skupine, ki lahko prispevajo k trajnostnemu razvoju sektorja akvakulture;

Nov način upravljanja za podporo akvakulturi EU

52. izraža zadovoljstvo z dejstvom, da je Komisija upoštevala priporočilo, ki ga je OR zapisal v svojem mnenju CdR20/2003, da se ustanovi poseben svetovalni odbor za akvakulturo, katerega naloga je nosilec odločanja zagotavljati objektivne elemente. Poleg tega ponavlja, da je Odbor „pripravljen služiti kot forum za širjenje in kot porok za sodelovanje ter obveščanje javnosti o vprašanjih, povezanih z ribogojstvom, da bi [...] prispeval k izboljšanju upravljanja sektorja ribogojstva“⁽²⁾.

V Bruslju, 29. novembra 2013

*Predsednik
Odbora regij*

Ramon Luis VALCÁRCEL SISO

⁽²⁾ UL C 141, 29.5.2010, str. 37–44.